

9. STRESZCZENIE

We wstępnym etapie projektowania procesu chromatografii białek stosuje się laboratoryjne kolumny o małych objętościach, tj. 1 mL lub mniejszych. Miniaturyzacja kolumn powoduje wzrost stosunku objętości pustych układu chromatograficznego (SVV) do objętości złoża w kolumnie chromatograficznej. SVV zawiera puste przestrzenie pozakolumnowe (ECV) oraz puste przestrzenie wewnątrzcolumnowe (ICV). Różnice w rozkładzie prędkości w kierunkach osiowym i promieniowym występujące w elementach SVV skutkują rozmyciem profilu stężenia. Jest to dodatkowo spotęgowane dużą lepkością roztworów białek, która może spowodować niestabilność przepływu określaną jako palcowanie lepkościowe (VF). Błędna interpretacja efektów tych zjawisk uniemożliwia prawidłowe przenoszenie skali procesu.

Niniejsza praca doktorska dotyczy prognozowania i opisu hydrodynamiki zestawu chromatograficznego w skali laboratoryjnej za pomocą modelowania matematycznego przy zastosowaniu Obliczeniowej Mechaniki Płynów (CFD). CFD wykorzystano do modelowania całej drogi elucji w zestawie chromatograficznym. Do tej pory w doniesieniach literaturowych koncentrowano się głównie na badaniach numerycznych i eksperymentalnych hydrodynamiki wewnątrz kolumny: w ICV i na złożu, bez uwzględnienia wpływu ECV i zjawiska VF na rozmycie profilu stężenia badanych związków.

W ramach realizacji pracy przeprowadzono odpowiednie cykle doświadczalne w zakresie hydrodynamiki całego zestawu chromatograficznego oraz opracowano modele numeryczne, które wykorzystano do predykcji stopnia rozmycia profilu stężenia. Prace badawcze zrealizowano dla różnych związków mało- i wielkocząsteczkowych (białek) oraz przy różnych warunkach procesowych. Badania dotyczyły układów zarówno samych ECV jak i SVV oraz złoża porowatego, czyli pełnej drogi elucji związków. Dokonano także analizy numerycznej hydrodynamiki lepkiego płynu w złożu porowatym kolumny oraz zjawisko VF . Badania zrealizowano w kilku etapach.

W pierwszej części badań przeprowadzono serię eksperymentów i opracowano modele numeryczne hydrodynamiki ECV . Analiza numeryczna dostarczyła informacji na temat rozmycia profilu stężenia w ECV . Wyniki numeryczne zestawiono z danymi eksperymentalnymi oraz określono w sposób ilościowy wpływ poszczególnych elementów ECV na rozmycie pików chromatograficznych.

Druga część badań obejmowała cykle eksperymentalne i symulacje numeryczne dla całego zestawu chromatograficznego z dołączoną kolumną chromatograficzną. Opracowane modele CFD obejmowały ECV , ICV oraz złożo porowate. Określono w sposób ilościowy wpływ

poszczególnych elementów całej drogi elucji zestawu chromatograficznego oraz długość złoża kolumny na rozmycie pików chromatograficznych.

W trzeciej części badań poddano analizie wpływ lepkości płynu na hydrodynamikę oraz kształt profili stężenia. Opracowano model uwzględniający anizotropię dyspersji w porowatym złożu, zależność lepkości, gęstości oraz współczynnika dyfuzji eluowanych związków od ich stężenia w roztworze. Określono wpływ VF na całkowite rozmycie profilu stężenia.

Wyniki badań eksperymentalnych i numerycznych uzupełniają obecny stan wiedzy na temat wykorzystania metod numerycznych w chromatografii cieczowej, zaś zaprezentowane modele predykcyjne mogą być wykorzystane z powodzeniem w etapie projektowania procesu chromatograficznego. Wyniki opublikowano w renomowanym czasopiśmie „*Journal of Chromatography A*” w postaci dwóch spójnych tematycznie publikacji.